

DITEFISO TSA KAMOHELO YA MOLATO

DINTHO TSEO O L OKELANG HO DI TSEBA

MMUELLI WA HAO WA MOLAO - MOELETSI EO O KA MO TSHEPANG

Bukana ena e reretswe ho hlalosa ditlamorao tsa ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato le ho fana ka malebela a tshebenediso le a semolao ha batho ba tshwarwa mme ba fuwa kgetho ya ho lefa tefiso e jwalo.

Ditefiso tsa kamohelo ya molato ke eng?

South African Police Service (SAPS) e ka fa motho, ya tshwerweng ka pelaelo ya tlolo e nyane ya molao, kgetho ya ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato. Tefiso e jwalo ke karolo ya tsamaiso ya rona ya molao mme e dumella motho hore a amohela molato bakeng sa tlolo e nyane ya molao ntle le ho ya hlaha ka lekgotleng. E thibela kimetso e sa hlokaaleng ya tsamaiso ya lekgotla. E reretswe ho rarolla ditaba tse seng mpe haholo ka potlako moo motho ya qoswang a amohelang molato bakeng sa tlolo e nyane ya molao.

Leha ho le jwalo, batho ba bangata ba lefife tefiso ya kamohelo ya molato hore ba ntshwe ditlamong tsa sepolesa – ba sa tsebe hore e bolelang le hore na e tla ba ama jwang. Ka bomadimabe, hona le ditlamorao tsa ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato tse ka pokelang motho ka dilemo tse ngata tse tlang.

Ho bohlokwa ho bua pele le leqwetha pele o lefa tefiso ya kamohelo ya molato.

Kgetsi ya Mong. Tong

Dilemong tse sa tswa feta makgotla a sebetsana le dikgetsi tse mmalwa tse kenyeletsang ditefiso tse fosahetseng tsa kamohelo ya molato. Lekgotla le Phahameng: Karolo ya Kapa Bophirima le shebane le taba ya Mong. Tong ya ileng a tshwarwa ke mapolesa ka qoso ya ho ba le matekwane. Ka letsatsi leo a tshwerweng ka lona, o ile a ntshwa ditlamong kamora hore ntate wa hae a lefe tefiso ya kamohelo ya molato bakeng sa hae. Ntate wa hae o bile a tekana ditokomane ho netefatsa tokollo ya hae. Mong. Tong ha a ka ba a fuwe kemelo ya semolao mme mapolesa ha a kaba mo hlaloesa mekgwatshebetsa ya lekgotla. O ne a nahana hore o lokollotswe ka beile le hore o tla lokela ho tla kgotla ka letsatsi le leng. O ne a sa hlocomele hore ntate wa hae o lefife tefiso ya kamohelo ya molato bakeng sa hae. Ha a ka ba a fumana tsebiso bakeng sa letsatsi le kgotla.

Kamora dilemo tse ka bang tharo kamorao o ile a fuwa mosebetsi South Korea wa ho ruta Senyesemane. Ha a etsa kopo ya visa o ile a fumana hore o na le rekote ya botlokotsebe. O ile a hanelwa ka visa mme a sitwa ho etela kantle ho naha. Hape o ne a sa kgone ho fumana mosebetsi ofe kapa ofe wa ho ruta. Tefiso ya kamohelo ya molato e bile le ditlamorao tse bohloko bakeng sa Mong. Tong. O ile a kopa lekgotla hore le shebisise kahlolo ya hae eo hamorao e ileng ya hlakolwa ke Lekgotla le Phahameng.

Dintho tse hlano tseo o lokelang ho di hopola

Haeba wena kapa setho sa lelapa se tshwarwa mme se fuwa kgetho ya ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato – le lokela ho hopola dintha tse hlano tse latelang:

1. O na le ditokelo, ha o tshwarwa

Ditokelo tsa hao di kenyeletsa tokelo ya ho

- thola,
- bolellwa ka tokelo ya hao ya ho thola,
- ntshwa ditlamong, haeba o tshwaretse pelaelo ya ho etsa tlolo ya molao, haeba dikgahleho tsa toka di dumela,
- jwetswa hore ha o wa tlameha ho fana ka kamohelo efe kapa efe e ka sebediswang kgahlano le wena,
- jwetswa ka lebaka la ho tshwarwa ha hao,
- kgetha ho buisana le leqwetha kapa ho fuwe le leng ke Naha haeba ho tla ba le thokeho e kgolo ya toka,
- bua le ho etelwa ke monyalani kapa molekane, lelapa moeletsu ya kgethilweng wa sedumedi le ngaka.

Bukana ena ha e ya rerelwa ho hlalosa ditokelo tsohle tsa motho ha a tshwarwa, empa ho hlakile hore motho o na le tokelo ya ho thola mme a ke ke a qobellwa ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato.

DITEFISO TSA KAMOHELO YA MOLATO

DINTHO TSEO O L OKELANG HO DI TSEBA

2. Bua le leqwetha

Ho bohlokwa ho bua le leqwetha la hao pele o tekana tefiso ya kamohelo ya molato. Ha o wa lokela ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato hore feela o tswe teronkong kapele. Hona ke qeto ya nako e kgutshwane e ka bang le ditlamorao tsa nako e telele. Maemong a mang, ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato e ka ba kgetho e loketseng, empa e lokela ho lefuwa kamora ho fumana keletso e tsitsitseng ya semolao.

3. O tlameha ho bolellwa na e bolelang

Mapolesa a lokela ho o lemosa hantle ka ditlamorao tsa ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato. Makgotla a netefalitse hore moqosuwa o tlameha ho

- jwetswa hore o tla nkwa a kile a ahlolwa ke lekgotla,
- kahlolo eo e tla hlaha rekoteng ya moqosuwa ea ditlolo tsa molao,
- ha o lefa tefiso ya kamohelo ya molato, o nyahlatsa ditokelo tsa ho:
 - tseka taba eo ka lekgotleng,
 - lebana le baqosi,
 - bitsa dipaki, le
 - boemedi ba semolao.

Ka kopo hopola hape hore sepolesa se ka se o kope hore o lefe tefiso ya kamohelo ya molato pele ba o lokolla teronkong. O lokela ho fuwa nako e itseng ya ho nahana na o tla lefa tefiso ya kamohelo ya molato kapa tjhe. Sena se ka etsahala kamora ho lokollwa ditshwarong.

4. Beile e fapane le tefiso ya kamohelo ya molato

Ho lefa tefiso ya kamohelo ya molato ha ho tshwane le ho lefa beile. Diphapang tse itseng ke tsena pakeng tsa tsona.

Tefiso ya kamohelo ya molato e lebisa ho hore o nkwe o no ahloletswe tlolo ya molao. Ka tsela eo taba e ya qetwa mme o tla ba le rekote ya botlokotsebe. O ke ke wa fumana tjehelele ya hao hape mme o ke ke wa lokela ho hlaha kgotla hape.

Tefiso ya beile e bolela hore taba ha e so phethelwe mme o ntse o nkwa o se molato ho fihlela ho pakwa hore o molato. Ho lefa beile ha ho bolele hore o amohela tlolo ya molato mme ha ho kahlolo ya bohlokotsebe kgahlano le wena. O ntse o tlameha ho hlaha kgotla mme o tla fumana tjehelele ya beile haeba o latela diphelelo tsohle tsa beile.

5. Nahana ka hore na e bolelang bakeng sa bokamoso

Mong. Tong o ne a sa kgone ho fumana visa ho etela naheng e nngwe mme o ne sa kgone ho fumana mosebetsi wa ho ruta. Bahiri ba ka bang teng ba kanna ba batla ho tseba hore na o na le kahlolo ya nako e fetileng ya botlokotsebe. Sena se ka ntsha lebelong kapa sa sitisa bokgoni ba hao ba ho fumana mosebetsi. Lekgotla le Phahameng: Karolo ya Lehae ya Gauteng le boletse hore: 'Rekote ya botlokotsebe ke tshitiso ya menyetta e ka reng khiri, ho eta le dibaka tse ding tsa ngata tsa bophelo ba hao.'

Tefo ya tefiso ya kamohelo ya molato ho ka ama tokoloho ya hao ya motsamao le bokgoni ba hao ba ho kgetha mosebetsi.

LAW SOCIETY
OF SOUTH AFRICA

Tel: (+27) 12 366 8800
Fax: (+27) 12 362 0969
www.LSSA.org.za

P O Box 36626
Menlo Park 0102
Docex 82, Pretoria
304 Brooks Street
Menlo Park, Pretoria 0081